

چرا زن، رکن اساسی خانواده است؟

حضرت الاسلام والمسلمین محمدباقر مشکات

بحث درباره نقش زنان در خانواده، یکی از موضوعات مهم و بحث برانگیز در جوامع مختلف، به ویژه در جوامع اسلامی است. اسلام به عنوان دینی جامع، برای همه ابعاد زندگی انسان ها، ازجمله خانواده، قوانین و دستوراتی دارد. در آموزه های دین اسلام، جایگاه زن و نقش او در خانواده به روشنی بیان شده است. اسلام برای زن، جایگاه والایی قائل است و او را شریک زندگی مرد می داند. درعین حال، نقش ها و مسئولیت های هر یک از زوجین در خانواده، متفاوت تعریف شده است. از دیدگاه اسلام، زن در خانواده مسئولیت های مهمی برعهده دارد که برخی از آن ها عبارتند از: همسر بودن؛ زن در اسلام، شریک زندگی مرد است و باید درکنار او به ساختن خانواده ای سالم و پایدار کمک کند. **مادر بودن**، تربیت فرزندان، یکی از وظایف مهم زن در اسلام است. مادران، اولین و مؤثرترین آموزگاران فرزندان هستند و نقش بسیار مهمی در شکل گیری و پرورش شخصیت آن ها دارند. **خانه داری**، زن در اسلام، مسئولیت نگهداری از خانه و اداره امور داخلی آن را بر عهده دارد.

همکاری با همسر، زن همواره درکنار همسر خود، به پیشرفت و تعالی خانواده کمک می کند و در تصمیم گیری های مهم خانواده مشارکت دارد.

- مهم ترین اصول اسلامی درباره نقش زن در خانواده**
- تکریم و احترام**: اسلام بر تکریم و احترام به زن، بسیار تأکید کرده است. پیامبر اسلام (ص) فرموده اند: «بهترین شما کسی است که بهترین رفتار را با همسرش داشته باشد».
- عدالت**: اسلام به مردان توصیه می کند با همسران خود با مهرورزی و عدالت رفتار و حقوق آن ها را رعایت کنند.
- همکاری و مشارکت**: زن و مرد باید درکنار هم و با همدلی و همکاری یکدیگر به اداره امور خانواده بپردازند.

توجه به تفاوت ها: اسلام به تفاوت های طبیعی بین زن و مرد توجه کرده است و از این رو، نقش ها و مسئولیت های هر یک از آن ها را متفاوت، تعریف کرده است. بنابراین، اسلام برای زن جایگاهی والا قائل است و او را شریک زندگی مرد می داند. نقش های زن در خانواده، متنوع و مهم است و شامل همسر بودن، مادر بودن، خانه داری و نگهداری از خانه و همکاری با همسر می شود. با این حال، در تفسیر و کاربرد این نقش ها، در عصر حاضر، با توجه به تغییرات اجتماعی و فرهنگی، چالش های جدیدی نیز بروز پیدا کرده است. برقراری تعادل بین مسئولیت های خانوادگی و اجتماعی برای زنان در عصر حاضر، یکی از چالش های مهم و پیچیده ای است که بسیاری از زنان با آن مواجه هستند. این تعادل، نیازمند برنامه ریزی دقیق، حمایت خانواده و جامعه و همچنین انعطاف پذیری است.

- آیات و روایات درباره نقش زن در خانواده**
- برای درک دقیق نقش زن در خانواده از دیدگاه اسلام، مراجعه به قرآن کریم و روایات اهل بیت^(ع) ضروری است. این منابع، به عنوان منابع اصلی و معتبر، دیدگاه اسلام را درباره این موضوع روشن می سازند.
- آیه قوامیت**: «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ...» (نساء، ۳۴) به مسئله قوامیت مرد بر زن اشاره می کند اما این قوامیت به معنای سلطه نیست، بلکه به معنای مسئولیت بیشتر مرد در اداره خانواده است. همچنین، این آیه بر نقش زن در حفظ خانواده و اطاعت از همسر تأکید می کند.
- آیه همکاری و هم زیستی**: سوره روم، آیه ۲۱. این آیه به نقش ازدواج در ایجاد آرامش و محبت بین زن و مرد، اشاره و بر اهمیت همکاری و هم زیستی آن ها تأکید می کند. حضرت فاطمه^(ص) الگوی کامل یک زن مسلمان است. روایاتی درباره نقش ایشان در خانه و تربیت فرزندان وجود دارد که نشان دهنده اهمیت نقش زن در خانواده است. انمه اطهار^(ع) بر احترام به زن و رعایت حقوق او تأکید فراوان کرده اند. درمجموع با توجه به آموزه های قرآنی و حدیثی، می توان نتیجه گرفت که زن و مرد در اسلام دارای حقوق و مسئولیت های برابر هستند. زن در خانواده نقش بسیار مهمی در تربیت فرزندان، حفظ آرامش خانواده و همکاری با همسر دارد. اسلام بر احترام متقابل بین زن و مرد تأکید می کند. قوامیت مرد به معنای سلطه بر زن نیست، بلکه به معنای مسئولیت بیشتر مرد در اداره خانواده است. از دیدگاه اسلام، زن و مرد هر دو نقش های مهم و مکمل در خانواده دارند. هر دو مسئولیت هایی دارند و هر دو در موفقیت و سعادت خانواده نقش آفرین هستند.

بردار و بخوان

امانت در بینش اسلامی

کتاب «امانت در بینش اسلامی»، اثر علی ربانی گلیا یگانی، در ۴۴۰ صفحه به همت مؤسسه بوستان کتاب به چاپ یازدهم رسیده است.
این کتاب، امانت رادر بینش اسلامی در فصل های تعریف، جایگاه و ضرورت امانت، مقامات و رسالت های امام، انتصاب یا انتخاب امام، بررسی آیات و روایات امانت، عصمت ائمه، شخصیت معنوی امامان^(ع) و علم ائمه بررسی می کند.
«امانت در بینش اسلامی» در شانزده فصل تألیف شده است، فصل اول با عنوان «واژه شناسی و تعریف امانت»، تعریف لغوی امانت، کاربرد های امام در قرآن و تعریف های متکلمان اسلامی را بررسی می کند.
فصل دوم با عنوان «جایگاه امانت در تفکر اسلامی»، قرآن و جایگاه امانت، جایگاه امانت در احادیث اسلامی و جایگاه امانت از منظر تاریخی را به نگارش درآورده است. نویسنده در فصل سوم با عنوان «وجوب امانت»، مذهب امامیه، مذهب زیدیه، خوارج و وهابیه را شرح داده و بر دلایل وجوب امانت، تأکید کرده است. «قاعده لطف و وجوب امام» نام چهارمین فصل از کتاب حاضر است که در آن تعریف واقسام لطف، فاعل لطف و برهان لطف بر وجوب امانت، تبیین شده است. نویسنده در فصل پنجم با عنوان «متکلمان اسلامی و فلسفه امانت»، فلسفه امانت از دیدگاه اهل سنت و فلسفه امانت از نظر امامیه را بررسی کرده است. فصل ششم با عنوان «امامت و فلسفه خلقت»، انسان کامل، فلسفه خلقت است، پیامبران، امامان و خلفای الهی در زمین بوده اند، خلافت الهی و امامت بشرو استمرار امامت و خلافت الهی پس از پیامبران را به رشته تحریر درآورده است.
هفتمین فصل با عنوان «فلسفه امانت از نگاه روایات»، روایات نبوی و روایات اهل بیت^(ع) را مورد تأکید قرار می دهد. فصل هشتم با عنوان «بایستگی های امانت»، قریشی بودن امام، دانایی و کفایت و معتزله و علم امام را بیان کرده و ماتریدیه و علم امام، زیدیه و علم امام و حاصل کلام را تشریح کرده است.
فصل نهم با عنوان «امامت و افضلیت»، شیعه امامیه و افضلیت امام، قلمرو افضلیت، قرآن و افضلیت امام و برتری اخروی را تبیین می کند. «عصمت امام از دیدگاه خرد»، نام دهمین فصل از کتاب مذکور است که در آن حقیقت عصمت، عصمت علمی، عقاید و آرا و دلایل عقلی عصمت امام، بررسی شده است. فصل یازدهم با عنوان «قرآن و عصمت امام»، آیه ابتلای ابراهیم^(ع) آیه اولی الامر و آیه صادقین را به نگارش درآورده است. نویسنده در فصل دوازدهم با عنوان «مذاهب اسلامی و راه تعیین امام» نص و معجزه، بکریه و نص در امامت، نص و وراثت و بیعت و انتخاب را توضیح داده است. فصل سیزدهم با عنوان «شیعه امامیه و لزوم نص در تعیین امام»، عصمت امام، افضلیت امام و علم گسترده امام را شرح داده و سیره پیامبر^(ص) امام خلیفه پیامبر^(ص) است نه وکیل مردم و نظریه انتخاب، اختلاف خیز است را به رشته تحریر درآورده است.
فصل چهاردهم با عنوان «بررسی نظریه انتخاب در تعیین امام»، بیعت و اجماع و انکار نص در امامت را مورد بررسی قرار داده است. «نظریه انتصاب و تحلیل رفتار صحابه»، نام پانزدهمین فصل از این کتاب است که در آن، قرآن و صحابه پیامبر^(ص)، صحابه از نگاه تاریخ و تأویل نصوص یا اجتهاد در برابر نص، تبیین شده است.
شانزدهمین و آخرین فصل از کتاب حاضر با عنوان «تقد فرضیه استحاله در مفهوم امامت»، غلو و غالیان، وحی و تفویض و توکل و توسل در فرهنگ تشیع را مورد تأکید قرار داده است.

شماره ۱۳
پیاپی ۱۱
شماره ۱۱
شماره ۱۱
شماره ۱۱

شماره ۱۴
پیاپی ۱۲
شماره ۱۲
شماره ۱۲
شماره ۱۲

چند نکته درباره جلب رضایت خداوندمنطبق بر آیات قرآنی که باید بدانید

میانبرهای رسیدن به رحمت خاص خدا

می توان گفت ایمان واقعی و حقیقی و اطاعت محض از آموزه های وحیانی قرآن و سنت، بهترین زمینه ساز برای دستیابی به رحمت رحیمی است که در آیات قرآن به آن اشاره شده است. در اینجا به برخی شرایطی که برای دریافت رحمت خدا در آیات قرآن بر آن تأکید شده است، اشاره می کنیم.

خاص که از آن به رحمت رحیمی یاد می شود، باید شرایط و بستری مناسب فراهم کرد. اگر بخواهیم درباره همه عوامل اصولی که زمینه ساز این مهم است بدانیم، لازم است بیش از ده ها بلکه صد ها عامل را برشمرد که خداوند به صراحت در آیات قرآن به عنوان زمینه های رحمت رحیمی بدان اشاره کرده است. در یک کلمه

حمیده ذاکری ارحمت و رحمانیت از صفات خداست که در قرآن و روایات و احادیث قدسی بسیار به آن پرداخته شده است. بدون شک همه ما دوست داریم مشمول رحمت الهی قرار بگیریم. یک جنبه از رحمت شامل همه موجودات است که از آن به عنوان رحمت عام یاد می شود، اما برای دستیابی به رحمت های

از خدا اطاعت کنید

اطاعت از خدا، دیگر راه بهره مندی از رحمت رحیمی اوست، چنان که قرآن کریم در آیه ۱۳۲ سوره آل عمران می فرماید: «و از خدا و رسول او فرمان برید، باشد که مشمول لطف و رحمت خدا شوید»، همچنین است اطاعت از پیامبر اکرم (ص) که قرآن در آیات ۷۱ و ۱۱۷ سوره توبه و دیگر آیات به آن تصریح کرده است: «حکم خدا و رسول او را اطاعت می کنید، آنان را البته خدا مشمول رحمت خود خواهد کرد».

تجسس ممنوع!

دوری از تجسس در عیوب و کاستی های مؤمنان و پرهیز از غیبت و بدگویی از یکدیگر در غیاب هم، نیز ما را مشمول رحمت رحیمی خدا می کند: «ای اهل ایمان، از بسیاری از پندار ها در حق یکدیگر اجتناب کنید که برخی از ظن و پندار ها معصیت است و نیز هرگز(از حال درونی هم) تجسس نکنید و غیبت یکدیگر روا مدارید» (حجرات، آیه ۱۲).

مؤمنان، امیدوار به رحمت باشند

یکی از این شرایط، ایمان است که قرآن کریم در ده ها آیه به آن اشاره می کند؛ ایمان تنها یک صورت ندارد و می تواند جوهر و شعبه های مختلف داشته باشد؛ به عنوان مثال آیه ۲۱۸ سوره بقره که می فرماید: «آنان که به دین اسلام گرویدند و از وطن خود هجرت و در راه خدا جهاد کردند، اینان امیدوار و منتظر رحمت خدا باشند که خدا بخشاینده و مهربان است».

بایکدیگر بسازیم!

صلح و سازش همراه با رعایت تقوا در محیط خانواده، از دیگر راه های دستیابی به این رحمت است و نهائیا اعتراف به گناهان در پیشگاه احدیت و استغفار و توبه از آن است که ما را به رحمت رحیمی خدا متصل می کند. قرآن در سوره توبه، آیه ۱۰۲ در این باره می فرماید: «و بعضی دیگر از آن ها به گناهان خود اعتراف کردند که عمل صالح و فعل قبیح هر دو به جای آوردند، امید باشد که خداوند، توبه آنان بپذیرد که البته خدا بسیار آمرزنده و مهربان است».

ادب را رعایت کنیم!

ادب و مراعات آن در هر حال به ویژه در ملاقات با پیامبر^(ص) و اولیای الهی (حجر، آیات ۴ و ۵)، استماع قرآن (اعراف، آیه ۲۰۴) و اصلاح مفاسد (بقره، آیات ۱۵۹ و ۱۶۰)، دیگر شروطی است که رعایت آن ها ایواب رحمت رحیمی را به روی ما می کشاید: «مگر آن هایی که توبه کردند و به اصلاح مفاسد اعمال خود پرداختند و بیان کردند(آنچه کتمان کردند)، پس توبه اینان را می پذیرم که منم توبه پذیر و مهربان» (بقره، ۱۶۰).

خدا استغفار کنندگان را دوست دارد

استغار و توبه، از دیگر میانبر های جذب رحمت رحیمی خداست؛ همان طور که آیات ۱۹۹ سوره بقره «بعد از آن به طریقی که همه مسلمین بازمی گردند، رجوع کنید و از خدا طلب آمرزش کنید که خدا آمرزنده و مهربان است» و آیات ۱۰۶ و ۱۱۰ سوره نسا و آیات دیگر به آن اشاره می کنند: «و هر که عمل زشتی از او سرزند یا به خویشتن ستم کند و سپس از خدا طلب آمرزش و عفو کند، خدا را بخشدند و مهربان خواهد یافت» (نسا، ۱۱۰).

صبر در مصائب

کثرت وفور آن ها، همه زودگذر است و همه این ها وسیله ای است برای پیمودن مراحل تکامل. توجه به این دواصل اساسی، اثر عمیقی بر ایجاد روح استقامت و صبر می گذارد.

آنان رسد، گویند، ما مملوک خداییم و یقینا به سوی او باز می گردیم» و این واقعیت که ما همه به سوی او باز می گردیم، به ما یادآوری می کند که اینجا سرای جاویدان نیست و زوال نعمت ها و کمبود مواهب یا

روشنا

خداوند سبحان، حقوق بندگانش را مقدمه رسیدن به حقوق خود قرار داده است. (فهرست غرر، ص ۷۷).

قصی قرآنی یوسف ۱۲

فَإِن لَّمْ تَأْتُونِي بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُم مِّنْهُ يَوۡمَ ۚ
تَقَرَّبُوۡنَ (یوسف، ۶۰).

برادران از وابستگی پدر به برادرشان آگاه بودند، اما گفتند تلاش می کنند که او را راضی کنند،
قَالُوا سَتَرُوا عَنَّا آيَاتُهُ وَآلَافًا عُلُوۡنَ (یوسف، ۶۱).
اما یوسف^(ع) دستور داد چیزهایی را که در برابر گرفتن کندم و آذوقه داده بودند، در بارهایشان بگذارند و امیدوار بود که وقتی اموالشان را دیدند، برگردند،
وَ قَالَ لِفَتِيَائِهٖ اجْعَلُوا بَصَآغَتَهُمْ فِی رَحَالِهِمۡ لَعَلَّہُمْ يَتَرَفَعُوۡنَهَا اِذَا اُنۡقَلِبُوۡا اِلَیَّ اَھْلِهِمۡ لَعَلَّہُمْ يَرْجِعُوۡنَ (یوسف، ۶۲).

آدم به آدم رسید

او را نشناختند؛
وَ جَاءَ اَخُوۡهُ یُوسُفَ فَدَخَلَ عَلَیْہِ فَعَرَفَہُمۡ وَ هُمۡ لَہٗ مُنۡکِرُوۡنَ (یوسف، ۵۸).

از آن ها پرس و جو کرد و گفت برادر دیگران را هم بیابورید تا آذوقه بیشتری به شما بدهم؛
وَ لَمَّا جَہَزَہُمۡ بِحَبَّازِہِمۡ قَالَ اَثۡنُوۡنِیۡ بِاَخِ لَکُمۡ مِّنۡ اَیۡکُمۡ اَلَا تَرَوُنَّ اَنِّیۡ اُوفِی الۡکَیۡلَ وَ اَنَا خَیۡرُ الْمُنۡتَزِلِیۡنَ (یوسف، ۵۹).

اگر او را نیابورید، من هیچ چیزی به شما نمی دهم؛

احکام

حکم مانع بین پیشانی و محل سجده

مطابق فتوای آیتا...العظمی خامنهای

۱. پرسش: زنی هنگام سجده، سر خود را روی مهر گذاشته است، متوجه می شود که پیشانی وی به طور کامل با مهر تماس ندارد؛ زیرا چادر یا روسری وی مانع از تماس کامل پیشانی با مهر است. لذا سرش را از روی آن بلند کرده و بعد از رفع مانع، دوباره روی مهر گذاشته است. نماز او چه حکمی دارد؟ اگر عمل وی سجده مستقلی محسوب شود، نمازهایی که خوانده است، چه حکمی دارد؟

پاسخ: واجب است بدون اینکه سر خود را از زمین بلند کند، پیشانی اش را حرکت دهد تا روی مهر قرار بگیرد. اگر بلند کردن پیشانی از زمین برای سجده روی مهر، بر اثر جهل یا فراموشی بوده است و این عمل را فقط در یکی از دو سجده یک رکعت انجام می داده، نمازش صحیح است و اعاده واجب نیست. ولی اگر این کار با علم و عمد بوده یا در هر دو سجده یک رکعت، آن را انجام داده است، نمازش باطل و اعاده آن واجب است.

۲. پرسش: اگر در هنگام سجده، چادر روی صورت بیفتد و پیشانی با واسطه چادر روی مهر قرار بگیرد، چه حکمی دارد؟
پاسخ: باید آهسته به طوری که سر بلند نشود، چادر را از زیر پیشانی بکشید تا پیشانی بر مهر قرار گیرد.

مطابق فتوای آیتا...العظمی سیستانی

پرسش: اگر موی سر بین پیشانی و مهر قرار بگیرد(مثلا نیمی از مهر را بپوشاند) آیا سجده درست است؟
پاسخ: اشکال ندارد.

مطابق فتوای آیتا... شبیری زنجانی

پرسش: اگر در موقع گذاشتن پیشانی روی مهر قسمتی از موی سر یا چادر، مانع چسبیدن پیشانی روی مهر شد، چه باید کرد؟
پاسخ: اگر به اندازه قدر واجب از سجده روی مهر باشد، مانعی ندارد و اگر نباشد، بدون آنکه سر را بلند کند، آن مو یا چادر را از روی پیشانی بکشد.